

*Per e-mail aan:
cie.szw@tweedekamer.nl*

Aan de voorzitter en de leden van de
Vaste Commissie voor Sociale Zaken en
Werkgelegenheid in de
Tweede Kamer der Staten-Generaal

's-Gravenhage, 18 maart 2022
NvH/corsp/008

Betreft: VCP-inbreng t.b.v. Algemeen Overleg Pensioenen op 24 maart 2022

Geachte leden van de Commissie Sociale Zaken en Werkgelegenheid van de Tweede Kamer,

Op 24 maart heeft u een Algemeen Overleg pensioenen. Graag geeft de VCP u middels deze brief enkele aandachtspunten mee bij een aantal agendapunten ten aanzien van dit overleg. Over een heel aantal onderwerpen die op de agenda staan, heeft de VCP ten behoeve van het destijds geannuleerde AO op 10 december 2020 al een [brief](#) aan uw Kamer geschreven. Veel onderwerpen zijn door de tijd en ontwikkelingen achterhaald en komen daarom niet terug in deze brief. Volledigheidshalve merkt de VCP op dat zij afzonderlijk zal reageren op de onderwerpen die samenhangen met de uitwerkingen van de Wet Toekomst Pensioenen, zodra alle hiermee samenhangende wet- en regelgeving openbaar is en aan uw Kamer is toegezonden en door ons is bestudeerd.

Kort samengevat roept de VCP u op de volgende punten te regelen:

- Zorg ervoor dat (nog dit jaar) alle kleine pensioenen gaan vallen onder de Wet automatische waardeoverdracht (met borging van garanties van deelnemers zonder beperkingen van de overdrachtswaarde en met behoud van de bijbetalingsverplichting bij verzekerde contracten omwille van pensioenbehoud);
- Schaf de aftoppingsgrens bij de inwerkingtreding van het nieuwe pensioenstelsel af en laat de premie over het gehele salaris weer (bruto) pensioengevend zijn;
- Gezien de grote groep werkenden zonder aanvullend pensioen is en blijft de Anw een belangrijke volksverzekering, ook in het nieuwe pensioenstelsel;
- Pas de koppeling van de AOW-systematiek in de wet aan zodat bij een eventuele dalende levensverwachting de AOW-leeftijd ook kan dalen;
- Doe eerst meer onderzoek naar een invulling van de definitie voor de AOW-leefvormen die aansluit op onze samenleving, zodat ongewenste effecten voor mensen die rekenen op deze belangrijke basis, worden voorkomen;
- Wees zeer terughoudend met nieuwe keuzemogelijkheden in de tweede pijler vanwege het beperkte doen-vermogen van pensioendeelnemers aan de vooravond van een grote én complexe stelselherziening;
- Geef het Pensioenlabel een wettelijke basis.

Knelpunten kleine pensioenen (32043-517)

In de Stichting van de Arbeid is uitgebreid gesproken over de vraag hoe om te gaan met kleine pensioenen die niet ontstaan vanwege baanwisseling, maar omdat een (verzekerd) pensioencontract is beëindigd zonder dat er door de werkgever voor is gekozen om over te gaan tot een collectieve waardeoverdracht naar de nieuwe regeling (vaak om een bijbetaling te voorkomen). Een complex vraagstuk, omdat pensioenuitvoerders vaak niet hebben geadministreerd wat de oorzaak van het ontstaan van een klein pensioen in het verleden is geweest. De toezichthouder DNB eist echter vooralsnog wel dat dit bekend is, alvorens een uitvoerder over kan gaan tot een automatische waardeoverdracht. Hierom dreigt het hele stelsel van automatische waardeoverdrachten van reeds opgebouwde aanspraken op slot te gaan, wat volgens de VCP zeer ongewenst is.

De VCP onderschrijft dat het wenselijk is dat alle kleine pensioenen mee gaan lopen in de automatische waardeoverdracht (ongeacht het feit dit bij een waardeoverdracht van verzekeraar naar pensioenfondsen kan leiden tot een bijbetalingsplicht voor de werkgever). Verzekerde aanspraken worden in het voorstel van de Stichting van de Arbeid echter uitgezonderd, omdat er dan mogelijk sprake kan zijn van een bijbetalingsplicht voor de werkgever (en verlies van verzekerde garanties voor de werknemer). Afsproken is binnen de Stichting van de Arbeid dat werkgevers en verzekeraars samen naar een passende [oplossing](#)¹ zoeken voor deze aanspraken, zonder dat er nadeel voor de deelnemer optreedt. Dit heeft nog niet tot resultaat geleid.

De VCP begrijpt dat verzekeraars danwel werkgevers niet op bijbetaallasten zitten te wachten. Echter vergt dit vraagstuk nu wel een oplossing. De bijbetaallast ontstaat immers omdat de contracten in het verleden gefinancierd zijn met een rekenrente van 3% danwel 4% en de wettelijke rente vele malen lager is. De oplopende inflatie holt deze 'nominaal vaste' pensioenaanspraken rap uit. De VCP wil u erop wijzen dat wanneer er sprake is van een automatische waardeoverdracht tussen pensioenfondsen, er ook sprake kan zijn van een situatie waarbij de afkoopwaarde van een pensioen lager is dan de wettelijke vastgestelde overdrachtswaarde. Echter pensioenfondsen (en dus het collectief van deelnemers) betalen dit tekort uit de eigen middelen, waar dit tekort bij verzekeraars voor rekening komt van de (oude/nieuwe) werkgever en indien er geen werkgever meer is voor rekening van de verzekeraar. De VCP verzoekt de minister hierom om samen met werkgevers en verzekeraars nog dit jaar te bekijken hoe ook deze aanspraken mee kunnen lopen in het circuit van automatische waardeoverdracht, zonder dat deelnemers inboeten aan garanties of geconfronteerd worden met een verlaging van hun overdrachtswaarde.

De bijbetalingsplicht is voor deelnemers bij een (automatische) waardeoverdracht een belangrijke borging dat hun pensioen conform de wettelijk vastgestelde overdrachtswaarde en het pensioenbehoud wordt overgedragen. Temeer daar het hier gaat over kleine pensioenen verwacht de VCP dat de omvang van de bijbetaling voor een werkgever doorgaans gering zal zijn. Slechts wanneer er (heel) veel deelnemers met kleine pensioenen in een oud verzekerd contract automatisch worden overgedragen, kan dit bedrag oplopen. Gedegen inzicht hierin ontbreekt echter. Volgens verzekeraars gaat het maximaal om 400.000 aanspraken van deelnemers bij vele werkgevers, die in hoogte variëren tussen de 0 - 500 euro pensioenaanspraak en liggen de bijbetalingen in de scope van 0 – maximaal 7000 euro per overdracht (10% van alle kleine aanspraken). Hoe de daadwerkelijke verdeling van de omvang van kleine pensioenen binnen deze 400.000 aanspraken ligt en het bijbehorende bijbetaalbedrag, is niet duidelijk. Het zal dus doorgaans om lagere bijbetaallasten dan de hiervoor genoemde 7000 euro gaan. Het zou volgens de VCP logischer zijn wanneer werkgever en verzekeraar de kosten hiervan zouden delen en dat daarmee alle contracten (ongeacht ontstaansgeschiedenis) meelopen met de automatische waardeoverdracht en hun pensioenbestemming behouden. Nu gaan alleen de contracten met kleine pensioenen, waarvoor geen bijbetaling geldt (want geen verzekerd contract), over naar een pensioenfondsen waarbij de (eventuele) kosten neerslaan bij het collectief van de deelnemers van het ontvangende pensioenfondsen.

Oproep aan de Tweede Kamer

Zorg ervoor dat (nog dit jaar) alle kleine pensioenen gaan vallen onder de Wet automatische waardeoverdracht (met borging van garanties van deelnemers zonder beperkingen van de overdrachtswaarde en met behoud van de bijbetalingsverplichting bij verzekerde contracten omwille van pensioenbehoud).

Evaluatie vrijstelling voor netto pensioen en netto lijfrente (32043-547)

De VCP vindt dat er te weinig aandacht is voor de belangrijke rol die netto pensioenregelingen hebben binnen ons aanvullend pensioenstelsel. De VCP is geen voorstander van de aftopping van het pensioengevend salaris, die sinds 1 januari 2015, omwille van bezuinigingen, is doorgevoerd. Om ook hogere inkomens enigszins te faciliteren in pensioenopbouw over hun gehele inkomen is destijds de netto pensioenregeling en netto lijfrente geïntroduceerd. De vrijstelling van de vermogensrendementsheffing was een belangrijke afspraak tussen sociale partners en het toenmalige kabinet. De VCP ziet dat pensioen een inkomensgerelateerde ambitie heeft en hoort te behouden, ongeacht het inkomen. Dit zou ook zo moeten zijn en blijven in het nieuwe pensioenstelsel. Dit uitgangspunt leeft breed ook bij de andere sociale partners, zo bleek uit de gesprekken die destijds zijn gevoerd met leden van de Stichting van de Arbeid en WTW in het kader van deze evaluatie. Tegelijkertijd constateert de VCP dat het gebruik van de netto pensioenregeling, omdat deze niet verplicht gesteld kan worden per cao, in veel sectoren achterblijft. Dat heeft daarnaast te maken met de wijze waarop de werkgever de vrijwillige regeling aanbiedt en of deelname de standaard is. Als deelname de standaard is, dan neemt tussen de 70% en 90% deel, als de default geen deelname is, dan kiest maar 10% om gebruik te maken van netto pensioenregelingen.

¹ Brief StvdA inzake knelpunten kleine pensioenen d.d. 9 januari 2020, zie p. 4

De VCP ziet liever dat wanneer we straks naar een nieuwe pensioenstelsel overstappen, de premie die bepalend is voor het pensioenresultaat weer geheven kan worden over het gehele salaris van een deelnemer, zonder aftopping en er dus niet alleen een meer arbeidsvorm neutraal maar ook een arbeidsinkomen neutraal pensioensysteem komt. De VCP verzoekt u dit mogelijk te maken. Dit zou leiden tot een verlichting van de Belastingdienst, vereenvoudiging van de (belasting) wetgeving en minder uitvoeringskosten voor pensioenuitvoerders. De belangrijkste reden is dat deelnemers weer gewoon pensioen kunnen opbouwen over hun gehele salaris en hier niet aparte regelingen voor hoeven te worden opgetuigd. Indien het afschaffen van de aftoppingsgrens niet op brede steun in uw Kamer kan rekenen, dan is het voor de VCP van groot belang dat ook mensen met inkomens boven de aftoppingsgrens op een adequate, toegankelijke en kostenefficiënte wijze aanvullend pensioen kunnen blijven opbouwen in de vorm van de huidige netto pensioenregelingen, bij voorkeur met de mogelijkheid om ook deze regelingen per cao verplicht te kunnen stellen. Een adequate pensioenregeling voor alle inkomens maakt voor VCP onverbreekelijk onderdeel uit van het pensioenstelsel.

De VCP roept u op om indien de wetgeving per 1 januari 2023 wordt aangenomen, het mogelijk te maken voor alle inkomens om in de tweede pijler bruto aanvullend pensioen op te bouwen over het gehele inkomen en anders via de bestaande netto pensioenregelingen. Sociale partners gaan over de inrichting van de pensioenregelingen aan de arbeidsvoorwaardelijke tafels en kunnen dan gedurende de arbeidsvoorwaardelijke fase hier ook concrete afspraken over maken, indien die afspraken nog niet zijn gemaakt. Pensioen in de basisregeling en pensioen in de netto pensioenregeling zijn belangrijke communicerende vaten. De VCP roept u tot slot op om automatische waardeoverdracht ook te onderzoeken tevens voor kleine netto pensioenen. Wanneer netto pensioenen ook onder de werking van deze wet vallen, behouden ook kleine netto pensioenen hun pensioenbestemming.

Oproep aan de Tweede Kamer

Schaf de aftoppingsgrens bij de inwerkingtreding van het nieuwe pensioenstelsel af en laat de premie over het gehele salaris weer (bruto) pensioengevend zijn.

Beleidsdoorlichting artikel 9 Anw (Algemene nabestaandenwet) (30982-55)

De Algemene Nabestaandenwet (eerste pijler) is in het verleden ingericht als brede volksverzekering om armoede te voorkomen bij overlijden. De VCP heeft destijds een kritische reactie gegeven op deze beleidsdoorlichting, waarbij de opstellers nut en noodzaak van de Anw lijken te betwisten. De Anw is de afgelopen jaren fors uitgekleeft en het overgrote deel van de nabestaanden maken hier geen aanspraak op. Het overgrote deel valt hierdoor vaak fors in inkomen terug als de partner overlijdt, zonder dat zij zich dit op voorhand vaak goed realiseren en met alle gevolgen van dien. De VCP vindt hierom dat om armoede te voorkomen de primaire verantwoordelijkheid ligt bij de overheid om deze basis te blijven bieden.

Met het overnemen van het advies van de Stichting van de Arbeid inzake het aanvullend nabestaandepensioen (tweede pijler) zullen partners van werknemers straks een nabestaandenuitkering bij overlijden voor de pensioenleeftijd krijgen als percentage van het laatstverdiende inkomen. Dat percentage hangt af van wat er in de pensioenregeling wordt afgesproken, maar is maximaal 50%. Dit in de vorm van een diensttijdafhankelijke, aanvullende risicoverzekering. Een belangrijk nadeel van een nabestaandepensioen op risicobasis wordt weggelaten, namelijk dat bij wisseling van werkgever de dienstjaren weer bij nul beginnen te tellen. Komt de partner te overlijden na de pensioendatum, dan hangt de hoogte af van wat er gedurende de arbeidsperiode is opgebouwd. Het aanvullend nabestaandepensioen is nadrukkelijk een arbeidsvoorwaarde en de gevolgen voor de achterblijvende partner hangen af van de keuze die sociale partners maken over de vormgeving van het partnerpensioen. De VCP onderschrijft de inrichting van het nieuwe aanvullende partnerpensioen conform het voorstel van de StvdA. De VCP ziet binnen de kaders van dat advies nog wel verbetermogelijkheden. Hierover is de VCP nog in goed overleg met het ministerie en de overige sociale partners.

In de bepaling van de hoogte van het pensioengevend loon wordt geen rekening meer gehouden met een franchise, wat een positief effect heeft voor lagere inkomens, mits er een adequaat niveau van dekking in de sector wordt afgesproken. Zo wordt de fors uitgekleeft Anw, waar bijna niemand meer aanspraak op kan maken, zo standaard gedekt via de tweede pijler. Echter niet voor iedereen. Zorgen maakt de VCP zich over de groep werkenden die helemaal geen aanvullend pensioen opbouwt, langdurig in flexibele banen werkt of de volledige ww-periode heeft doorlopen zonder baan zit en daardoor voor het aanvullend pensioen grote risico's loopt. Temeer nu nog steeds blijkt dat 41% van de Nederlanders tussen de 25 en 65 jaar geen enkele aanvullende verzekering heeft afgesloten. Voor deze groep mensen is én blijft de Anw een belangrijk vangnet.

Tot slot merkt de VCP in reactie op de opstellers van het rapport op dat veel mensen bij het wegvallen van de partner al een fulltime baan hebben, waardoor meer werken voor hen geen optie is om een inkomensterugval op te vangen. De leefpatronen en de gezinsuitgaven zijn vaak ingericht op beide inkomens en aanpassing hiervan vergt tijd. Ook voor kinderen is het goed dat als één van de ouders wegvalt, de overblijvende ouder er (deels) voor de kinderen kan zijn, juist in zo een moeilijke periode.

Oproep aan de Tweede Kamer

Gezien de grote groep werkenden zonder aanvullend pensioen is en blijft de Anw een belangrijke volksverzekering, ook in het nieuwe pensioenstelsel.

Levensverwachting en AOW-leeftijd (35520-11 & 32163-53)

De wettelijke AOW-leeftijd kan op basis van de huidige systematiek niet dalen en alleen maar gelijk blijven of stijgen, ongeacht een daling van de levensverwachting. In de structurele fase zou de VCP graag zien dat de systematiek van de koppeling aan de levensverwachting binnen de AOW wordt aangepast, zodat deze ook neerwaarts kan worden bijgesteld indien de levensverwachting daalt t.o.v. de trend (trendbreuk). Op die manier blijft er een evenwicht tussen levensverwachting en arbeidsduur. De VCP verzoekt u deze omissie in de wet aan te passen.

Oproep aan de Tweede Kamer

Pas de koppeling van de AOW-systematiek in de wet aan zodat bij een eventuele dalende levensverwachting de AOW-leeftijd ook kan dalen.

Verkenning leefvormen AOW (32043-558)

De VCP geeft graag haar uitgangspunten mee ten aanzien van de AOW, die aan de AOW ten grondslag liggen. De AOW is een hele belangrijke volksverzekering, die voor iedereen toegankelijk en beschikbaar moet zijn, zonder vermogenstoetsen. Zodat spaarzame mensen nu en in de toekomst niet benadeeld worden. De VCP vindt alleen de AOW als basisinkomen onvoldoende en vindt dat daar een goed aanvullend pensioen bij hoort. In de eerder verschenen beleidsdoorlichting van artikel 8 oudedagsvoorziening, waarvan de AOW het grootste deel vormt, is geconstateerd dat de huidige leefvormdefinities in de AOW leiden tot complexiteit in de uitvoering van de AOW. De VCP merkt op dat het niet eenvoudig is een verbetering te creëren binnen de AOW i.r.t. verschillende leefvormen en definities. Dat laat ook de verkenning zien. Alle beschreven modellen in de verkenning zijn niet ideaal en kennen voor- en nadelen. In een periode waarin o.a. werkenden maar zeker ook gepensioneerden het vanwege de oplopende inflatie al zwaar hebben, zijn negatieve inkomenseffecten a.g.v. aanpassingen in definities binnen leefvormen nu niet gewenst. De VCP realiseert zich dat met een samenleving met steeds meer samenlevingsvormen, de huidige inrichting schuurt en dat er iets moet gebeuren. De VCP acht het daarom gezien de beschreven voor- en nadelen in de verkenning verstandig om eerst meer onderzoek te doen naar het voorkomen van ongewenste effecten voor mensen die rekenen op deze belangrijke basis, die moet aansluiten op onze samenleving.

Oproep aan de Tweede Kamer

Doe eerst meer onderzoek naar een invulling die aansluit op onze samenleving, zodat ongewenste effecten voor mensen die rekenen op deze belangrijke basis, voorkomen worden.

Verkenning Keuzemogelijkheden bij aanvullend pensioen (32043-561) & Onderzoeksrapport van Kantar "Alternatieven in het uitkeringsregime van het nabestaandenpensioen" (32043-571)

De VCP is erg terughoudend met het creëren van meer keuzemogelijkheden in het huidige en het nieuwe pensioenstelsel. Het hebben van meer keuzemogelijkheden, hoe aantrekkelijk het ook klinkt, pakt meestal niet in het belang van de deelnemer uit. Pensioendeelnemers kiezen niet rationeel en suboptimaal.

Met name het stapelen van keuzemogelijkheden kunnen tot negatieve verrassingen en zeer grote nadelige financiële impact leiden. Meer keuzevrijheid zal niet leiden tot meer vertrouwen in het pensioenstelsel in het algemeen. Dat laat gelukkig ook het onderzoek naar meer keuzemogelijkheden van PWC zien in opdracht van SZW. Het huidige pensioenstelsel kent al een heel aantal keuzemogelijkheden waar deelnemers vaak nog niet of nauwelijks van op de hoogte zijn. Zoals een hoog-laag pensioen, (eerste jaren wat meer en later wat minder), of de mogelijkheid met deeltijdpensioen te gaan. De VCP vindt het belangrijker dat de thans bestaande keuzemogelijkheden eerst goed worden uitgelegd en worden benut door pensioendeelnemers. Belangrijker is dat pensioenuitvoerders hier hun primaire focus op hebben, dan veel kosten moeten maken voor nieuwe vormen. Vormen waar vervolgens in de praktijk niet of nauwelijks gebruik van wordt gemaakt en waarvan pensioenuitvoerders de gevolgen niet of nauwelijks in kaart kunnen brengen voor de specifieke situatie van een deelnemer.

In het nieuwe pensioenstelsel komt er immers een nieuwe open norm bij om deelnemers bij deze keuzes explicieter te begeleiden. Dat vergt ook veel van de pensioenuitvoerders. De VCP vindt het belangrijk eerst te evalueren hoe er straks door pensioendeelnemers wordt omgegaan met het opnemen van een bedrag ineens. En of mensen hier weloverwogen verstandige keuzes maken en zich goed laten adviseren. Dit alvorens eventuele andere keuzemogelijkheden nader worden onderzocht.

Oproep aan de Tweede Kamer

Wees zeer terughoudend met nieuwe keuzemogelijkheden binnen de tweede pijler vanwege het beperkte doen-vermogen van pensioendeelnemers aan de vooravond van een grote en complexe stelselherziening.

Witte vlek op pensioengebied - introduceer wettelijke grond voor Pensioenlabel (32043)

Op dit moment wordt de schriftelijke inbreng binnen de Commissie Sociale Zaken over de zogenaamde witte vlekken binnen het aanvullend pensioenstelsel, door het ministerie verwerkt. Deze witte vlekken kennen velen gezichten en omvat de mensen die geen pensioenopbouw hebben in de tweede pijler. Dit haat binnen ons huidige pensioenstelsel is zorgelijk. Nog zorgelijker is dat veel mensen zich vaak niet bewust zijn van dat zij bij hun werkgever geen pensioenopbouw of een toereikende pensioenregeling kennen. Nu we voor een grootse verandering binnen het pensioenstelsel staan, is het terecht dat sociale partners hier in de StvdA een werkgroep voor hebben opgericht en dat de wetgever dit onder de aandacht heeft gebracht. Terwijl er concrete en effectieve instrumenten en acties zijn bedacht, heeft dit op korte termijn naar verwachting nog beperkt effect. Niet alleen omdat veel actiepunten nog nader uitgewerkt moeten worden, maar ook omdat sommige actiepunten wijzigingen van wet- en regelgeving vergen. Denk aan het verplicht opnemen van het niet hebben van pensioen op de loonstrook of jaaropgave.

De VCP Young Professionals heeft verder, gesteund door de vakcentrale VCP, het Pensioenlabel bedacht. Een label zoals het energielabel dat in een simpel oordeel (A t/m E) voor mensen zichtbaar maakt of hun werkgever een pensioenregeling aanbiedt en of dit in een toereikend pensioen voorziet. Onder jongeren is er veel draagvlak voor het Pensioenlabel en het is als aanbeveling opgenomen in het advies van het SER Jongerenplatform. Het idee is positief ontvangen, maar het vorige kabinet wou er niet aan dit een wettelijke grondslag te geven. Dit is echter nodig zodat alle werkgevers hieraan moeten meewerken. Terwijl ondertussen duidelijk is geworden dat het probleem in omvang urgenter is dan we dachten en de groep mensen die onwetend vallen onder een witte vlek een stuk groter is, gebeurt er naar het oordeel van de VCP veel goeds maar dus nog te weinig.

Het moment van transitie naar een nieuw stelsel nadert en ook de mogelijkheid om mensen te informeren over het al dan niet hebben van een pensioenregeling. Het is van belang, en des te meer, straks bij de nieuwe pensioencontracten, dat pensioendeelnemers inzicht krijgen in de kwaliteit van hun pensioenregeling. De VCP Young Professionals heeft hiertoe al meermaals de oproep gedaan om een Pensioenlabel te ontwikkelen. Het nieuwe pensioenstelsel zal het eenvoudiger maken om zo'n pensioenlabel vorm te geven.

Oproep aan de Tweede kamer

VCP vraagt u de minister te verzoeken om het Pensioenlabel een wettelijke grondslag te geven, zodat pensioendeelnemers met één oogopslag bij alle werkgevers de kwaliteit van hun pensioenregeling kunnen inzien. Dit zodat er tevens meer bewustwording komt, ook bij werknemers die geen aanvullende pensioenregeling hebben.

Met vriendelijke groet,

Nic van Holstein
voorzitter